

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj, in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXXI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1922, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 21. FEBRUARJA (FEB. 21), 1938 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 36 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Diktator Hitler zahteva vrnitev izgubljenih kolonij

Govor, ki sta ga sklenila Hitler in Schuschnigg na konferenci v Berchtesgaden, objavljen. Krvava bitka med češkimi socialisti in nacisti. London dobil dokaze, da je Mussolini podprl Hitlerjevo akcijo v Avstriji. Govorice o nacisti invaziji Čehoslovaške vznemirjajo Francijo

BERLIN, 21. febr. — Adolf Hitler, diktator Nemčije, je v svojem govoru ob otvoritvi parlamenta pojasnil svoje namene. Govor, ki je trajal ure, je bil po radiu razširjen vseh Nemčiji in desetih drugih državah. Glavne točke, ki jih je Hitler naglasil v svojem govoru, so bile:

Prvo, da Nemčija ne mara ne, a se je tudi ne boji. Določna zahteva, naslovljena na Britanijo, da mora Nemčija dobiti nazaj kolonije, ki jih je izgubila v svetovni vojni. Druge, da grožnja Čehoslovaški, ki jo Hitler naziva "čehoslovaška država", predvsem Nemcem v Avstriji in Čehoslovaški. Obsodba cerkvenih avtoritet v Nemčiji, ki nečejo kooperirati z nacistično vlado.

Definitivna izjava, da Nemčija ne bo dopustila, da bi španska vlada zmaga v civilni vojni. Hitler ni dal nobenega zagotovila glede neodvisnosti Avstrije, čeprav so njegovi pristaši dobili nekatere vladne pozicije. Dalje je Hitler naznanil, da se Nemčija bo udeleževala mednarodnih konferenc, zaenkrat pa je naznanila Japonsko kot branilko širne belopolnega plemena na tem vzhodu in japonski reži v Mandžuriji.

21. febr. — Avstrijska vlada je sinoči objavila deklaraturo, ki sta ga sklenila kancelar Kurt Schuschnigg in Hitler na zgodovinski konferenci v Berchtesgaden, Bavarska, soboto. Ta daje avstrijski nacijem pravico vstopa v nemško fronto, vladno banko, edino legalno politično organizacijo v Avstriji. V okoliščini stranke se bodo odsele na nacistični in monarhistični borili od izida te borbe zavisi usoda avstrijske republike.

Govor prepoveduje vse politične aktivnosti zunaj domače fronte, toda nacistični elementi bodo imeli vsi priložnosti, da izkoristijo svoj politični vpliv. Vse vrste fronte, toda aktivno morajo biti v skladu z nacistično avstrijsko ustavo. Schuschniggova vlada je po svoji deklaraciji odredila zatiranje nacističnih političnih jetnikov iz dunajskih zaporov in zatiranje nacističnega taborišča v Mauthausenu. Več tisoč njihovi pristaši se je zbralo pred mestom, ki je bila razglašena za nemško, da jih pozdravijo. Nacisti so jim v počast priredili banket, na katerem so jim igrali glasbeni orkestri.

21. febr. — Čehoslovaška, 19. febr. — Policija je posegla v bitko med nacisti in grupo socialistov Karlovih Vrhov, v mestu v bližini nemške meje. Bitka se je pričela, ko so nacisti pod vodstvom Wolnerja udarli v dvorano, kjer se je vršil socialistični kongres. Wolner, član češkega parlamenta, je bil ranjen v spopadu, nakar so nacisti navadili na socialističnega lista in ga ubili s pišto. Berlin, 19. febr. — Dr. Arthur Seyss-Inquart, Hitlerjev osebni predstavnik v novi avstrijski vladi, je došel v Berlin, da dobi diktatorja in drugih vodilnih nacistov, da bi ugotovili, ali stranke v Avstriji, da po najmočnejši politični organizaciji. Hitler je v razgovoru s Seyss-Inquartom določil da-

(Daje na 3. strani.)

Domače vesti

Milwaukeeke vesti
Milwaukee, Dne 15. t. m. je v W. Allisu naglo umrla Louise Krivec, vdova, stara 64 let in doma iz Kočevja. Njen mož John Krivec (Krivitz) je bil pred desetimi leti ustreljen v Missouriju po banditih, ki so izvršili napad na njegovo gostilno. V Ameriki je bila 35 let in tu zapuščila dva sinova, hčer in sestro. — Te dni so neznani tatovi vlomili v prodajalnico hrvaškega grocerista Milana Privica in odnesli \$19 v gotovini.

Calumetski rojak umrl
Calumet, Mich.—Pred nekaj dnevi je v kliniki Mayo v Rochesteru, Minn., umrl tukajšnji rojak Frank Škufca, ki je komaj nekaj dni prej odšel tja iskat zdravja. Podlegel je operaciji. Bil je 60 let star in doma iz Orehov pri Novem mestu. V Calumetu je živel 37 let in ves čas je delal v rudnikih. Tu zapuščila žena in sina.

Novice iz Minnesote
V Biwabiku je John Može izvršil samomor. Dne 15. februarja so ga našli obešenega na farmi Valentina Režka. Star je bil 82 let in član nekega hrvaškega društva v Gilbertu. Tu ni imel nobenih sorodnikov. — Gerald Kočevar, čigar starši bivajo v Buhlu, se je zadnje dni oženil v Milwaukeeju z neko Američanko.

Nov grob na severozapadu
Butte, Mont.—V tukajšnji naselbini je umrla Frances Rožan, stara 57 let in rojena v Poljanah pri Ribnici. Zapuščila dva sinova in hčer.

Operacije v Penni
Presto, Pa.—V enem mesecu so bili operirani trije člani društva 166 SNPJ. John Nemec in njegova sestra Annie sta bila operirana na vnetem slepiču, dočim se je morala Marijana Klemenčič že drugič podvreči operaciji na očeh.

Nesreče v Barbertonu
Barberton, O.—John Špedit je bil zadnje dni pobit pri delu v tovarni. — Adolf Arko je padel po stopnicah in se težko pobil na obeh nogah. Nahaja se v bolnišnici. Istosčasno se je ponesrečil njegov sin v tovarni, in sicer tudi na nogah, nakar je bil tudi on odpeljan v bolnišnico.

Vzajemna zaščita ameriških držav

Pogajanja med Washingtonom in državami Južne Amerike

Buenos Aires, Argentina, 19. febr.—Načrt vzajemne pomoči, militaristične zveze med vsemi državami Južne Amerike in Združenimi državami je bil predložen ameriškemu državnemu departmentu. Načrt predvideva sklenitev zaščitnega pakta proti možnosti agresije s strani evropskih držav ali Japonske.

Identiteta latinskih držav, ki priporočajo sklenitev takega pakta, mora biti začasno prikrita. Če bo akcija uspela, bodo države Južne in Centralne Amerike ter Združene države kooperirale v interesu lastne zaščite v slučaju, da se pojavi nevarnost sovražnega napada na katerokoli državo.

Novi pakt ima utrditi in ojačiti medameriške mirovne pogodbe, ki so bile podpisane preteklo leto v Buenos Airesu. V bistvu bi pakt ustvaril zvezo ameriških držav.

Luščilci orehov zastavljali proti redukcijam

San Antonio, Tex.—Tukaj je zastavljalo pet tisoč delavcev in delavcev, ki luščijo pekane (orehe) vsled znižanja že itak mizerne plače za 15%. Stavko vodi Texas Pecan Shellers unija, ki spada k poljedelski uniji CIO. Stavkarji zahtevajo preključitev redukcij in zvišanje plače za 15%. Kako mizerne so plače, je razvidno iz plačilnih čekov, med katerimi je bil eden za \$1.73 in drugi za \$2.02 za teden dela. Proti stavkarjem je navalila policija, katera jih razganja s plinskimi bombami in količki. Kljub temu se pa stavka širi. Pri luščenju orehov je v tem mestu uposlenih 12,000 delavcev, ki so že zaprli 60 delavnic.

bil zadnje dni pobit pri delu v tovarni. — Adolf Arko je padel po stopnicah in se težko pobil na obeh nogah. Nahaja se v bolnišnici. Istosčasno se je ponesrečil njegov sin v tovarni, in sicer tudi na nogah, nakar je bil tudi on odpeljan v bolnišnico.

VELIKA KITAJSKA ZMAGA V LETALSKI BITKI

Komunistične čete ustavile japonsko ofenzivo

POLITIČNE DEMONSTRACIJE V TOKIJU

Hankov, Kitajska, 19. febr.—Kitajska letalska sila, s katero sodelujejo "tujake legije", ameriški in ruski pilotje, je večeraj izvojevala največjo zmago v spopadu z japonskimi letalci. V bitki, v kateri je bilo zavojevanih trideset kitajskih in ali eno število japonskih letal in se je vrnila v bližini Hankova, so Japonci izgubili osem letal. Dasi so Japonci vržili veliko število bomb na Kitajsko letališče, je bila škoda neznatna. Japonski letalci so potem, ko so uvideli, da niso kos brzim kitajskim letalom, ki so bila izdelana v Rusiji, odleteli proti Čungkingu.

Sanghaj, 19. febr.—V zunanjih diplomatskih krogih se širijo govorice, da je bil general Iwane Matsuj, vrhovni poveljnik japonske armade v centralni Kitajski, odpoklican. Na njegovo mesto je bil imenovan general Šunroku Hata, načelnik japonske vojaške akademije. Japonski uradni krogi niso še potrdili in ne zanikali poročil o odpoklicu generala Matsuja. Vest iz Tokija pravi, da bodo odrinile nadaljnje čete na Kitajsko.

Sanghaj, 19. febr.—Kitajske guverilske enote in komunistične čete so ponovno okupirale ozemlje ob progi Peking-Hankov železnice in prisilile Japonce, ki so prodirali ob progi te železnice proti Čengčovu, na umik. V bitkah za posest tega ozemlja so oboji, Kitajci in Japonci, utrpeli velike izgube.

Kitajci pravijo, da so vse postaje ob progi te železnice od Čangteha do Paotinga, glavnega mesta province Honan, ki je oddaljeno od Pekinga 90 milj, pod njihovo kontrolo. Hude bitke so zdaj v teku v okoliščini Mandčeng, kjer je koncentrirana kitajska armada več tisoč mož. Druga vest iz kitajskega vira (Daje na 3. strani)

Lojalisti ujeli tisoč fašistov

Letalski napad na francosko ladjo

Hendaye, Francija, 19. febr.—Španska vlada je naznanila, da so njene čete ujele več tisoč rebelev po bitki na aragonski fronti in zasedle vasi Villa-nueva del Rebolar in bližini Montalbana. Poročilo dostavlja, da se ljute bitke na tej fronti nadaljujejo.

V južni Španiji so lojalisti pričeli s protiofenzivo, v kateri so zasedli več važnih pozicij. Polje živega srebra pri Almadenu v bližini Kordobe je spet prišlo pod kontrolo lojalistov. Pod kritjem topniškega bombardiranja so štiri lojalistične kolone dosegle Peraledo in s tem je bila komunikacijska zveza med tem mestom in Zaucejom ponovno vzpostavljena. Zadnje poročilo pravi, da se obe strani pripravljata na vojne operacije na fronti, ki leži 60 milj severozapadno od Kordobe.

Perpignan, Francija, 19. febr.—Španska letala so večeraj dvakrat napadla francoski rušilec La Cordeliere, ko se je nahajal v bližini Cerbera, osem milj od španskega obrežja. Nobena bomba ni zadela cilja in tu domnevajo, da je bil napad izvršen po pomoti. Španski letalci so najbrže smatrali francoski rušilec za fašistično bojno ladjo, ki je nekaj ur prej obstreljevala obrežje vzhodne Španije.

Drugi napad iz zraka je bil izvršen, ko je rušilec priplul v francoske teritorialne vode na svoji poti proti Port Vendresu, francoski pomorski baz. Identiteta letal, ki so krožila visoko v zraku, še ni bila ugotovljena.

Krvava volilna kampanja v Egiptu

Veliko število ubitih in ranjenih v izgreduh

Kairo, Egipt, 19. febr.—Trinajst oseb je bilo ubitih in okrog 50 ranjenih v bitkah in izgreduh v zvezi z volilno kampanjo. Nekateri izmed ranjenih so dobili tako težke poškodbe, da so jih morali odpeljati v bolnišnice in zdravniki dvomijo, da bi jim rešili življenje. Parlamentarne volitve se bodo vršile 2. aprila in tu napovedujejo, da bo volilna kampanja zahtevala stotine žrtev predno bo zaključena. Zadnje bitke med političnimi nasprotniki so se vršile v mestih in vaseh, kjer volijo župane in druge uradnike. V bitki v Abuju je bilo pet oseb ubitih, osem drugih žrtev pa je padlo v spopadih v Inebessu in Girgi.

Preselitev zamorcev v Liberijo

Washington, D. C., 19. febr.—Senator Theodore G. Bilbo, demokrat iz Missisipija, je naznanil, da bo priporočil kongresu, naj določi zadostno vsoto iz religiozne sklada za financiranje preselitve 2,000,000 črnec iz južnih držav v Liberijo, zamorsko državo v zapadni Afriki. Bilbo je dejal, da bo predložil amandament, ko bo prišlo na dnevni red kongresa vprašanje nadaljnjih apropracij za financiranje oskrbe brezposelnih delavcev.

Protiitalijanske demonstracije v Avstraliji

Melbourne, Avstracija, 19. febr.—Razkačena množica več tisoč oseb je uprizorila protitalijanske demonstracije v znak protesta proti napadu na nekega domačina po italijanskih mornarjih. Množica je nosila v pohodu Mussolinijevo figuro, ki jo je po-

AKUTNA RELIFNA KRIZA ZA JELA DETROIT

Brezposelni imajo veliko oporo v avtni uniji

UNIJA TRN V PETI POLITIKOM

Detroit, — (FP) — V ozadju gigantne demonstracije detroitskega delavstva dne 4. februarja za "pravico do dela in do življenja" je velika brezposelnost, iz katere se je že razvila velika reliefna kriza. Izmed 250,000 avtnih delavcev je večina brez dela, drugi pa delajo le omejen čas.

Ta brezposelnost in pomanjkanje reliefa že pritiska na tisoče in tisoče družin, v katerih sta se naselila glad in pomanjkanje. Otroci morajo marsikje brez večerje v posteljo; mnogi tudi ne pohajajo v šolo radi pomanjkanja obleke. Priče so se že tudi evikcije brezposelnih radi neplačane stanarine in upiranje evikcijam. Skratka: Detroit, kjer je koncentrirana bogata avtna industrija, se naglo pomika v zelo resno situacijo. Relief je bil že prej okrnjen do kosti, zdaj pa je naravnost nezadosten.

Brezposelnim avtnim delavcem bi se pa še slabše godilo, ako bi ne imeli močne avtne unije, ki se zanje poteguje in bori v tovarnah pri delu in tudi zdaj, ko so brez dela. V nji imajo močnega zaščitnika. In ko jih je zadnjič pozvala na demonstracijo proti brezposelnosti — za pravico do dela in življenja, so se odzvali v ogromnem številu. S svojimi demonstracijami so obrnili pozornost vse dežele in tudi oficijelni Washington na svoj težki položaj.

Avtna unija je kmalu po nastopu "recesije" prišla na svojo črto na pomoč brezposelnim. Organizirala je svoj blaginjski department, da sodeluje s mestno reliefno administracijo. V ta namen je usposlila 300 svojih članov, ki so izpolnjevali prošnje organiziranih in neorganiziranih avtnih delavcev za relief, njihov položaj preiskali in posredovali pri mestni reliefni upravi. To delo jo je stalo tisoč dolarjev na dan, toda vršila ga je, da obvaruje otroke pred gladom. Samo prvi teden v januarju je preiskala 12,000 aplikacij za relief, jih 3000 zavrgla kot neupravičene in ostale priporočila reliefni administraciji kot nujne slučaje. Reliefni administrator G. R. Harris je pohvalil unijo za vestno preiskavo.

Toda župan Reading je takoj po nastopu službe zagrmel proti tej kooperaciji avtne unije z reliefno administracijo in jo ustavil. Za pretezo te sabotaže se je poslužil slučaj nekega Fordovega delavca, ki je s pomočjo unije dobil od reliefa dva dolarja, ko je plediral, da je v skrajni potrebi, toda se je izkazalo, da je bil le orodje Fordovih omreževalcev, da je reakcija lahko zakrčila proti uniji.

Voditelji unije so šli tudi v Washington do administracije in zahtevali pomoč od zvezne vlade. Njih dramatiziranje situacije v Detroitu je mnogo pripomoglo, da je Roosevelt vprašal kongres za četrt milijardo dodatnih apropracij za relief do konca fiskalnega leta.

Toda ne glede na reliefno upravo v Detroitu, avtni delavci zahtevajo predvsem pravico do dela, pravico do življenja.

tem zažala pred-uradom italijanskega konzula. Polcija je bila pozvana v akcijo, ko se je pojavila nevarnost, da bo množica navallala na urad. V spopadu s policijo, ki je sledil, je bilo več oseb ranjenih.

Velebiznis vidi nevarnost v liberalni roki vrhovnega sodišča. (Narisa Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODA
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (vse Slovene) in Kanada
\$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Ohio \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; na New York
\$3.00.
Subscriptions rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Člani glasilo so dopisovali. Rokopisi dopisov in zamisli
glasilo so se vračali. Rokopisi literarnih vsebin (črtice, po-
vse, drame, romani itd.) so vrzeli pošiljatelj le v slovenski
jezik in prišli pošiljatelj.
Advertising rates on agreement. Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Nadvoj na vsi, kar ima stik s Harem
PROSVETA
2657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi na primer (Jan. 31, 1938), poleg vsebine
bomo na naših poslih, da vam je s tem datumom pošilja na-
rodna. Ponovno jo preverimo, da se vam list ne uide.

Avstrija odhaja

Hitlerjev "Tretji rajh" je pričel goltati Avstrijo. Glava je že v žrelu in kmalu pojde ostali trup z nogami in repom vred. In Musolinij je zadovoljen. Saj je jasno, kaj dela fašistična alianca. Hitler naj skrbi, da bo z Avstrijo in Čehoslovakijo "vse v redu", Mussolini bo pa skrbel, da bo na Balkanu, Špankem in v severni Afriki "vse v redu".

Mizerni Dollfuss je zamen umrl. Dollfuss je na Mussolinijevo komando v krvi vstopil socialistično upravo na Dunaju. To je menda bila cena, katero je Dollfuss moral plačati italijanskemu fašizmu in katoliški cerkvi, da bo katoliška Avstrija neodvisna od Hitlerja. Za plačilo so Hitlerjevi ubili Dollfussa — in da bo mizerni Dollfuss čim prej pozabljen, je zdaj njegov naslednik Schuschnigg z Mussolinijevim blagoslovom izročil mrkavo, namršeno Avstrijo z dlako in kostmi vred Hitlerju.

Od Schuschniggeve kupčije s Hitlerjem do formalne aneksije je samo en korak. Avstrijski monarhisti in klerikali se gredo zdaj lahko solit. Kar naj se sprizanijsi s Hitlerjem "poganstvom", saj vidijo, da se obe poganstvi, berlinsko in rimsko, sučeta okoli osi Rim-Berlin...

V Londonu in Parizu grdo gledajo to krvavo kupčijo, a kaj bodo? Takrat, ko sta nemška in avstrijska republika kravali do kosti in se skušali udeležiti s težkimi mukami, sta Francija in Anglija storili vse, da izpijeta Nemčiji zadnjo kapljico krvi. Avstrija se je hotela vsaj gospodarsko združiti z Nemčijo v carinski uniji, kar bi bilo v veliko pomoč mladi demokraciji — ampak ne! Nobene unijs! — so rohnili v Parizu in Londonu — nobene pomoči! Zdaj žanjejo posledice svoje blazne politike.

Francoski in angleški reakcionarji ter ruski boljševiki so se smrtno črtili, vzle temu so na vse moč kriple sodelovali — prvi z reparacijskim odpiranjem Nemčije, drugi pa z izživljanjem fašizma — na to, da uničijo težko se boročo demokracijo v Nemčiji in to so sijajno dosegli. Zdaj imajo, kar so hoteli!

Ali bi ne bila tisočkrat in milijonkrat boljše združitev demokracije Nemčije in Avstrije, ko sta iskreno želeli miru in sodelovanja z demokratičnimi ljudstvi vsega sveta, kot pa je sedanja prisilna združitev fašistične Nemčije in fašistične Avstrije, ko izživata na vse načine novo svetovno klanje?

Kontrola porodov

Publikacija Ladies Home Journal, torej ženski list, je zadnje dni objavila rezultat ankete, na podlagi katere se je 79 odstotkov ženstva v Združenih državah izreklo za porodno kontrolo.

Značilno pa je to, kakor poroča Ladies Home Journal, da je med katoliškimi ženskami, ki so glasovale o tem vprašanju, 51 odstotkov katoličank, torej večina, glasovalo za porodno kontrolo.

Poročilo se glasi, da se je za porodno kontrolo izreklo 81 odstotkov žensk, ki bivajo v mestih, 71 odstotkov na farmah, 77 odstotkov omejenih žensk in vdov, 91 odstotkov razporečen, 81 odstotkov deklet, 85 odstotkov onih žensk, katerih družinski dohodek znaša več kot \$1500 na leto in 75 odstotkov takih, katerih družinski dohodek je manj kot \$1500 na leto.

Po veri se pa delijo: 84 odstotkov protestantk, 51 odstotkov katoličank in 89 odstotkov pripadnic vseh drugih religij.

Ogromna večina žensk je navedla kot glavni vzrok za porodno kontrolo — možovo denarno moškino, ki je prelaha za obilno družino. Veliko števil žensk je izjavilo, da eden ali dva otroka sta idealna družina; drugo večje število žensk je navedlo štiri otroke kot idealno družino, nakar je kontrola porodov potrebna.

Ankete se je udeležilo 37 milijonov žensk iz vseh krajev in poklicev Amerike in od teh se je 79 odstotkov izreklo za porodno kontrolo.

Te številke samo registriramo kakor jih citamo v Chicago Daily Times. Vsakega komentatorja se vzdružujemo.

Komentar naj si naredi vsak čitatelj sam.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Glasovi iz naselbin

Poročilo o shodu in razmerah

Cleveland, O. — Kakor sem poročala zadnji petek, se je za preteklo nedeljo pripravil velik masni shod v glasbeni dvorani Mestnega auditorija popolne ob dveh, nato pa velika protestna demonstracija in korakanje na Public Square. Dan prej se je vršila seja slov. grupe Fisher Body v SDD na Waterloo rd. Pričakovalo se je, da se udeležijo korakanja in shoda na javnem trgu do 50.000 ljudi. Vabljeni so bili vsi delavci, mali trgovci in tudi profesionalci, sodelovali pa so seveda vse lokalne unije. V Detroitu so pred nekaj časom priredili slični shod, katerega se je udeležilo 150.000 oseb, ki so popolnoma napolnili prostrani javni trg Cadillac Square.

Zadnjič sem omenila, da se je sklical tukajšnji masni shod v protest proti zniževanju mezd, za znižanje cen življenjskim potrebščinam in stanovanjem, da nezaposleni dobijo takojšnjo in zadostno javno podporo, za zvišanje plač pri delih WPA, da se zaposli slehernega brezposelnega delavca, za stanovanjski načrt, da bi delavci lažje dobili cenejša stanovanja itd. Vse to se lahko dobi, kakor sem zadnjič omenila, ampak samo ne bo prišlo na srebrnem krožniku. Treba se je boriti. Ostati moramo zvesti naši uniji in se za njo boriti, jo braniti in zagovarjati, kajti potem nje se lahko marširaj doseže. Na ta način bomo lahko pokazali našim bosom, da nas njihova sedeta stavka prav nič ne straši.

Važno je, da poljubimo pisma in brzojavke našim kongresnikom v Washington z ugrinjanjem in zahtevu, da sprejmejo osnutek Schwellenbach - Allenovega zakona, dalje resolucije, da se v kongresu sprejmejo vsi progresivni zakoni in vsa socialna zakonodaja.

V zadnjih treh mesecih je zgubilo delo okrog tri milijone delavcev. Predsednik Roosevelt je priporočal kongresu, naj sprejme načrt javne podpore v vsoti 250 milijonov dolarjev. To priporočilo gre v pravo smer in ne sledi voditeljem bogatih davčnih izkoriščevalcev in wallstreet-skim "čizlerjem".

Vse to gre v pravo smer za odpravo in podporo prizadetim delavcem, ampak ne gre dovolj daleč. Pri tem ne potrebujemo nobenih računskih ekspertov ali izvedencev. Ako razdelimo 250 milijonov dolarjev v 3.000.000 in vsak nezaposlen delavec dobi \$80, pa vidimo pri čem smo. Ta vsota, določena pod onim priporočilom proti tistim, ki imajo besedo na Wall streetu in ki so povzročili sedanjo recesijo, naj bi zadostovala za dobo štirih mesecev.

The Workers Alliance of America je bližje resnični odpravi iz te situacije, ker zahteva, da se založi 550 milijonov dolarjev za minimalno in takojšnjo podporo potrebnim.

Sodnik Corlett je kritiziral slučaj Woodrowa Millerja. Vemo, da vsaka agencija ali organizacija za enforcement zakonov, skuša preprečiti zločine, dobi pa se še sodniki, ki sedijo na sodnijskem stolcu, ki ne razumejo vzrokov zločinov. Namesto, da bi bil sodnik usmiljen za obtoženim za prvi prestop in ga skušal pridobiti, da ne bi več zašel na slaba pota, pa je z njim kruto postopal, neusmiljeno in brezsrčno, brez sočutja do uboge in lačne družine. Taki sodniki pomagajo, da se zločini širijo, ne pa omejujejo. Rada bi vedela, kaj bi sodnik Corlett naredil, če bi bil na mestu družine Woodrowa Millerja? Miller pač ni kriv, če so bili njegovi otroci lačni. Ni jih mogli gledati lačne, kar je pač lahko razumljivo slehernemu kolektar razumnemu človeku, le sodniku ni. Takih slučajev bo še več, ako se industrijski mogotci kmalu ne zbudijo in ne obnovijo obrata.

Na konvenciji drugstov je prišlo na dnevni red vprašanje, kaj se naj stori, da se preprečijo zločini. Ali ni to neumno vprašanje? Jaz bi jim prav na kratko odgovorila: Ljudem dajte delo, pa ne bo tatvin. Ko dika dokonča svoje študije, gre

vprašat za delo, hodi od urada do urada, od firme do firme, en teden, dva, en mesec in dva, brez uspeha. Naveliča se prosti, kam naj se obrne, da bi pomagal materi in očetu? Sreča tovariša, ki je že malce na slabši poti, in ta ga povabi, da gresta skupaj. Prvič le malo ukradeta, drugi več, potem pa se jima tga "delo" dopade in tako prideta Joe in John, dva zdrava in nepokvarjena mladeniča na pot zločina.

Edina pot, da se preprečijo zločini, je zaposlenost a pošteno plačo. Če bo fant delal in imel pošten zaslužek, se mu ne bo hotelo po tatvini.

Kakor sem že omenila, je bila za 19. feb. sklicana seja slovenske unijske grupe Fisher Body št. 45. To je bilo na soboto popoldne ob treh. O seji in masnem shodu, ki ga tudi gori omenjam, bomo poročali prihodnjik.

Anna Urbas, tajnica.

Malo pojasnila o jeklarski stavki

Girard, Ohio. — V svojem dopisu v Prosveto piše rojak Korošec o jeklarski stavki, koliko delavcev je še na stavki in da jim zmagov prinese vladni delavski odbor N. L. R. B. Med drugim tudi pravi, kje je bil Proletarjev dopisnik več mesecev, da ni poročal o jeklarski stavki, ki je bila večja pomena kot stavka Ohio Leather Co. v Girardu. Če je on dobro prečital moj opis tukajšnje jeklarske stavke, je lahko opazil, zakaj nisem poročal. V istem opisu sem se tudi pokazal takega kakršen sem, četudi me sedaj on skuša prikazati popolnoma v drugi luči, le pozabil me je imenovati po imenu, kar bi brez obotavljanja lahko storil.

Vem, da je dopisnik iz Warrenu dober stavkar, kakor nekaj drugih rojakov. Zakaj niste vi pisali? Ko ste na vaši društveni seji razpravljali o meni, kaj niste najprej doma uredili in popravili, potem bi prišli v Girard, iz Girarda pa naprej proti Youngstownu in še dalje? Ampak ste kar v Girard prišli, kjer je bilo najmanj opravila, in človeka skušajo soditi tisti, ki jih v mirnem času nikjer ne vidim, so kar zamaknjeni, namesto da bi se kaj žrtvovali proti vzroku, ki povzroča stavke. Seveda, ko je stavka, takrat skočijo na plan, če ne gre vse po njih želji, pa pričnejo groziti tistim, ki so se že veliko žrtvovali za stvar, da bi bil delavec upravičen do svojega, ne da bi mu bilo treba riskirati življenja. Takrat jih ne vidiš nikjer.

Se vedno trdim, kakor sem že pisal, da delavci niso bili še dovolj organizirani. Dopisnik iz Warrenu pa menda hoče prikazati, da so bili, ko pravi, da so bili organizatorji tam več mesecev (saj so št) in da je bilo dovolj časa in dobi prilike. Da, to je res, da je bilo dosti prilike in časa. Ako je pa on mnenja, da so bili dovolj organizirani, zakaj je bil potem baš tam oziroma v Warrenu, kjer je dopisnik zaposlen, najslabši odziv delavcev na stavko v vsej tej okolici, četudi on piše, da je v tovarni ostalo le okoli sto črncev. Torej, čemu so pa aeroplani noč in dan nosili tone in tone živil v tovarno?

List Steel Labor, glasilo Steel Workers' Organizing Committee, je prinesel uradno poročilo o vseh tovarnah, koliko delavcev je ostalo na delu in Warren je bil najslabši, to se pravi, da jih je bilo veliko več na delu kot on poroča. Nekje je moralo biti nekaj narobe v Warrenu. Pri Youngstown Sheet & Tube Co., kjer sem jaz zaposlen, je šlo vse na stavko. Tista energična sila je držala veliko večino na stavki toliko časa, dokler ni prišla milica in jih ščitila, da so šli nazaj.

On pravi, da vojaki niso še nobenega delavca vlekli v tovarno. Seveda ne, velika masa stavkarjev je šla nazaj (tudi to sem opisal v Proletarcu), ker je še nepoučena, se ne zaveda svoje delavske dolžnosti. Zato je naša dolžnost v mirnem času take delavce podučiti z dobrimi delavskimi časopisi, delavskimi shodi, urgirati jih za pristop v delavske politične stranke itd., namesto, da smo v kakem kotu živi mrlič.

kadar se pa prične boj pa groziti s pestjo. Na tak način se ne bo pridobilo nepoučenega delavca, da se bo bojeval z nami.

Pri Youngstown Sheet & Tube Co., kjer sem zaposlen (moj opis stavke se je tikal večji del te kompanije), je bil drugačen stavkovni položaj kakor pri Republic Steel. Pri Y. S. & T. Co. je bila stavka stodoletna, nihče ni šli nazaj, nobenega pokolja, nikakega nemira, kakor se je dogajalo okrog Republic Co. Nobeno kolo se ni vrtilo, vseh 15.000 delavcev je šlo na stavko in bili so na stavki, dokler ni prišla milica. Dopisniku iz Warrenu naj bo povedano, če bi mi v Youngstownu imeli šerifa vsaj malo naklonjenega delavcem (v našem okraju je bil šerif stodoletno z vami) in da ne bi v Youngstownu prišlo 5000 mož državne garde, bi bila naša zmaga 100%! S tem pa ni rečeno, da so bili delavci vsi organizirani, ampak tista mala grupica bi bila držala tiste požrešne (tako jih on imenuje) nazaj. Ker pa v Warrenu pri Republic, kjer je dopisnik zaposlen, se ni to storilo vzlic temu, da je bil šerif z delavci, kajti tovarna je obratovala, četudi ne z veliko produkcijo. Kaj je torej vzrok, če ne to, da delavci niso bili še dovolj organizirani? Če bi pa bili, ne bi tudi zvezna armada nič pomagala.

Korošec se jako moti, če misli, da me bo potlačil v isti žakelj z onimi, "ko so zagledali bajonete, so pometali znake CIO vatran, sedaj pa, ko jih je kapitalizem nagnal, pa pobirajo iste znake CIO in se v listih podpisujejo za člane CIO". Nisem metal vstran znakov CIO in tudi si nisem bahal z njimi na prah, ker v sam znak ne dam nič; princip organizacije, če je pravi, ta šteje. Podpisal sem se pod svoje dopise za člana CIO, ampak s plačano članarino. Ne vem, kje je Korošec dobil take informacije, da sodi vse po enem kopitu.

Kar se tiče stvari, da sem šel nazaj na delo pri Y. S. & T. Co. z zadnjimi par stotinami različnih političnih prepričanj, socialisti, komunisti in tudi verniki, kako in zakaj ne bi pisal, ker to sem opisal že prej. Ako si človek priprave zna CIO na prasa, na to ne polagam popolnoma nič. Ampak polagam pa veliko na človeka, ki je pripravljen se žrtvovati na razne načine za odpravo sedanjega sistema, ki povzroča število gorja med delavstvom, ne da bi se ponašal samo z enim znakom.

Kar se znakov CIO tiče, naj bo povedano, da sem plačal vsak mesec, odkar jih je pričel izdajati Steel Workers Organizing Committee, ne da bi se z njimi bahal, zakaj, sem že prej omenil. Imam pa tudi znak SPA še nad 15 let. Ta znak se čita Socialist Party of America in nanj polagam veliko. Če bi bil sleherni delavec organiziran v tej stranki, bi meni ne bilo treba iti poražen nazaj na delo in tudi ne Korošcu stavkati. Članarina na gori omenjeni znak je skozi ves čas vsak mesec plačana, poleg članarine pa večkrat gmotno podprem po možnosti napredne delavske ustanove. Marsikatero stopnjo in veliko časa sem porabil za propagando te stvari. Ko sem pričel delati v železni industriji, sem večkrat med delavci razdal vsakovrstne socialistične tiskovine posebno pred volitvami. Nobenemu bosu še nisem kimal in pustil, da bi on zame mislil, zato sem že občutil posledice.

Ko sem postal član delavske industrijske unije, nisem čakal na organizatorja, svojevoljno sem stopil v Amalgamated Association or Iron, Steel & Tin Workers of North America (še davno prej, ko še o CIO ni bilo ne duha ne sluha) k postojanki v Youngstownu, številka 151, in plačal pristopnino ter plačeval večje mesečne prispevke kot jih sedaj plačujem. Baš od tega našega lokala smo izvolili za delegata na konvencijo v Pittsburgh enega od trojice, ki so vodili militante, da bi preustrojili vodstvo organizacije, katero je vodil konservativni Michael Tighe.

Kar se tiče opazke o tistih, "ki so šli nazaj akebat", lahko mene vrže v katerikoli kot, pristo mi. Tisti, ki so položaj vi-

del tak, kot je, so pa drugačnega mnenja. Delam pa še toliko, da mi ni treba hoditi po fiziološki in omejenim časom. Kapitalizem je nagnal delavce iz tovarn povsod, ne samo tam, kjer je bila stavka, tudi kjer je bila podpisana pogodba z unijo.

Trditev, koliko je še delavcev na stavki, prepustim drugim v sodbo. Stavkarje se je lahko štel, tiste, ki so bili še lansko leto na stavki, in seveda tudi tiste, ki so še sedaj na stavki, ne da bi šli nazaj vprašati za delo, če se sedaj šteje še one, ki so šli prosiť za delo, posebno pri Republic Co. Y. S. & T. Co. je vsakega vzela nazaj, če je hotel iti, Republic Co. jih je pa izbirala in jih ni hotela nazaj. In pa tiste, katere so kompanije odlošile radi znižanja produkcije, se jih sedaj lahko našteje nekaj tisoč. Kdor misli, da bo vlada izvojevala zmago v stavki v prid delavcem, če ogromna delavska masa moče, se jako moti. Za doseg tega se bo delavstvo moralo organizirati tudi politično, kar bo zelo še veliko poživljanja. Baš to Prosveta in Proletar vedno propagirata, zato je potrebno, da se razširita tudi v Warrenu.

John Tancek, član št. 49 SN-PJ in CIO s plačano članarino.

Napredek je v dejanjih

Cleveland, Ohio. — Večkrat se vprašamo, zakaj ima napredno delavsko inkulturno gibanje med nami tako težak občanek. Saj nas je v Ameriki med okrog dvesto petdeset tisoč Slovencev precejšen del naprednega mišljenja. V mislih imam tisti del Slovencev, ki je že umsko toliko orientiran in razume, da je nekak kronično napačnega v današnji ekonomski uredbi in da je potreba energičnega delovanja na polju delavske izobrazbe, kulture in delavske politične aktivnosti za preobrat in za ustanovitev nerazredne človeške družbe. Brez izobrazbe ni napredka. Dolkor bo večina ljudstva neizobražena, ga bodo demagogi ene ali druge vrste vlekli enkrat na to in drugič na drugo stran.

Vse napredne slovenske delavce in delavke od Atlantika do Pacifika kličevo v aktivne vrste. Tudi mi slovenski delavci smo dolžni doprinesiti svoj del k izboljšanju človeške družbe. Pravi napreden delavec ne bo nevtralen, on bo vedno gledal, kje in kako koristiti delavskim načelom za napredek človeštva.

Pomislimo, koliko takozvani katoličani prispevajo za njihove ustanove, katere jih držijo v temi duševnega in telesnega življenja. Če vzamemo to za merilo, napredni element ne prispeva niti dvajset procentov toliko za svojo umsko izobrazbo in telesno osvobodjenje. Ni napreden tisti, ki ne hodi v maši in ne prispeva za cerkvene ustanove. Naprednim se lahko šteje samo tisti, ki dejansko dela in podpira napredne institucije, katere človeka duševno in telesno usposablja za boljše človeško družbo.

Mnogokrat se je že poudarjalo, da besede ne delajo rezultatov, pač pa dejanja. In to drži.

Revija Cankarjev glasnik je izšla kot živ spomenik pokojnemu proletarskemu pisatelju Ivanu Cankarju. Ta spomenik so mu postavili napredni ameriški Slovenci. In če smo res napredni, moramo gledati na to, da bo ta spomenik — mesečnik Cankarjev glasnik — zahajal v vsako slovensko napredno hišo v Ameriki. Vse lepe besede, akoravno so potrebne, katere se govori o Cankarjevem glasniku, ne prinesejo tistega, kar je absolutno potrebno — NAROČNIKOV. Apeliramo na vas, ki čitate te vrstice, da se naročite na Cankarjev glasnik, če ste pa že naročeni, nagovorite svojega prijatelja in znanca, da se naroči. Naročnina je za celo leto \$3 in \$1.75 za pol leta. Naročite Cankarjev glasnik svojem v stari domovini. Naročnina \$4 za celo leto.

Cankarjev glasnik potrebuje zastopnikov po raznih naselbinah. Želimo, da bi se po eden ali ena priklasil iz vsake naselbine. Prišite po zadnje listine in pojasnila na Cankarjev glasnik, 6411 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Louis Zorko, upravnik.

Življenski tok

"Varnostna straža" v krvi. — Motor življenja. Umetno srce.

Kri je življenski tok, ki se neprestano pretaka skozi naše telo ter preskrbuje vse organe in stančije s hrano, da morejo opravljati svoje delo. Stiri do pet litrov tega življenjskega soka kroži po človeških žilah. Kri ni enotna tekočina, kakor je n. pr. voda, temveč sestoji iz dveh sestavin: iz resnične tekočine, iz krvne plazme in iz krvnih teles, ki plavajo v plazmi in ki jih vsebuje kri v velikih množinah. V enem samem kubičnem milimetru je 4.5 do 5 milijonov rdečih in okoli 7000 belih krvnih teles. Skupno je v krvi 25 do 30 tisoč milijard rdečih in 50 milijard belih krvnih teles. Rdeča krvna telesa dajejo krvi njeno rdečo barvo, skrbje za to, da pride kisik iz pljuč v sleherne stanice telesa. Vsako rdeče krvno telesce prestavlja tako rekoč majheno vrečko z vodo in rdečim barvilom (haemoglobin). Vrečka je napolni v pljučih a kisikom, ki ga v nekaj trenutkih pozneje odda stančiji, istočasno pa sprejme ogljikovo kislino. Rdeča krvna telesa se neprestano v telesu uničujejo ter zmeroma znova v mozgu proizvajajo. V teku enega leta tvori vsak izmed nas okoli 30 kg rdečih krvnih teles, to je vsako sekundo našega življenja okoli 10 milijonov novih krvnih teles.

Bela krvna telesa imajo vlogo "varnostne straže" v telesu. Predstavljajo posebna živa bitja ter imajo predvsem nalogo zatirati vse sovražnike telesa kakor n. pr. onesnaženje, bakterije itd. Imajo različne oblike in so najsamostojnejše stanice organizma: morejo se gibati samostojno ter se lahko splozijo povsod — tudi skozi žilno ostenje — da takoj poiščejo vsako nevarnost. Posebna vrsta teh stanic se mora v silni celo popolnoma spremeniti: odpoje se svojemu "svobodnemu življenju" ter se naseli na rani, kjer napravijo tkivo, ki preveče ranjeno stančije z brazgotino.

V splošnem nam odkriva različno sestavo krvi in naravo krvnih teles mikroskop (drobnogled). Toda tudi brez tega pripomočka lahko dobimo pregled o krvni sestavi. Pustimo kri, ko je zapustila žilo, nekaj minut v miru in videli bomo, da se je strdila. Pri tem ima odločilno vlogo neki drugi sestavni del krvi — tako imenovana "krvna ploščica". Te ploščice proizvajajo snov za strditev krvi. S tem se ranjene žile zapro in tako je mogoče, da nimamo vselej v nevarnosti izkrvavitve, kadar se ranimo. Če po nekaj urah pogledamo strjeno krvno vidimo, da se je razdelila v dva dela. Na dnu je zdaj precej trd rdeč zamašek, nad njim rumenkasta tekočina. Zamašek tvorijo krvna telesa, nad njim je pa krvna tekočina, ki se imenuje brez strnjene snovi serum.

Sestavljena iz vseh mogočih kislín, soli in hranil, iz majhnih množin kovin in iz zloženih žlez z notranjo sekrecijo — to so tako rni hormoni — ter še iz mnogih drugih snovi, predstavlja kri pravi življenski tok, ki se s pomočjo srca neprestano vali skozi telo. Vse lepe pošilja svoje sokove v kri, vsi organi jemajo iz nje prav one hranilne snovi, ki jim potrebne za njih posebne funkcije. Dogodki, ki se v neprestanem izmenjavanju med krvjo in stančijem odvijajo, so tako ogromno raznovrstni in komplicirani, da jih znanost docela še ni mogla proučiti in pojasniti. Še ne poznamo niti še natančnih sestavin mnogih snovi, ki stalno krožijo v krvi. Vsak organ vsako stančije našega telesa je tako rekoč posebna pokrajina s svojim lastnim okoljem, ki ga ustvarja kri in iz katere prejema vse hranilne snovi kakor tudi "gradivo" za nove stanice ali za popravilo uničenega stančija.

"Motor", ki nenehoma pošilja kri po žilah je srce. Njegovo delo je čudovito. V sedemdesetih letih more črpati 25 milijonov litrov krvi, brez repareture, brez nadomestnih del in brez vsakega najmanjšega počitka. In motor ni večji od moške pesti! Normalno gnanja štiri litre krvi na minuto, če treba pa tudi dvajset litrov!

Kako je mogoče, da kri, ko se srce znova odpre, ne teče nazaj in se združi s krvjo iz sprotne smeri? Ker ima srce ventile, delujejo prav take, kakor jih imajo naše črpalke. Velja, n. pr. za ventil v izlivu aorte (ile vodnice). Toda srce ima še drugo vrsto ventilov. Ti so med predvorji, zbiralnimi komorami za naslednji krvni val, in med predvorji ter spet drugače zgrajeni, ker morajo vzdržati povečani pritisk.

Prekoceanski letalec Lindbergh je pred kratkim skupno z znanim ameriškim fiziologom Aleksom Carrelom konstruiral mehanično srce, v katerem utripa sintetična kri prav tako kakor v živem telesu. S pomočjo tega umetnega srca so v zadnjih mesecih ohranili pri življenju celo vrsto živalskih organizmov, ki so jih opazovali

(Dolge na 3. strani.)

Pred dvestimi leti

(Iz Prosvete z dne 21. februarja 1918.)

Domače vesti. V Barbertonu, O., je umrla tija Kramar iz Iga pri Ljubljani, član SN-PJ.

Delavske vesti. Eksplozija v jeklarni v Chicago je ubila tri delavce in 20 je ranjenih.

Svetovna vojna. Nemške čete so začele dirati v Rusijo in so brez boja zasedle Dnab in Lutak.

Sovjetska Rusija. Iz Petrograda poročajo, da bo boljševiška vlada prijetna podpisati na podlagi pogojev, ki jih diktira Nemčija. Po goji so aneksije in velika denarna odškodnina. Boljševiška vlada je ustavila demobilizacijo

Vesti iz Jugoslavije

(Glasna poročila iz Jugoslavije.)

URBANČU SO PRILOŽILI SE SEST LET ROBIJE

Skupno bo moral presedeti 31 let zaradi vlomov, napadov in bega iz kaznilnice

Jože Urbanč je star zdaj 31 let — in prav toliko let bo moral presedeti v kaznilnici za svoja dejanja. Doma je iz Mrtvice pri Leskovcu in pred dvema letoma je bil obsojen na 25 let robitve zaradi ponovnih vlomov, napadov in ropov. To kazeno je prestajal v kaznilnici v Nišu (Srbija), od koder pa je lani septembra pobegnil in se peš, deloma z vlakom pripeljal spet v Slovenijo v svoj domači okraj ter začel spet vlamljati. Tako je že 22. oktobra vlomil pri posestniku Zakarju v Križišču in mu ukradel nekaj oblek, naslednjo noč pa je vlomil pri posestniku Janezu Kosovanu v Jelšah. To hišo je Urbanč že dobro poznal, saj je že 1934 vlomil v to hišo in odnesel 14 tisočakov. Zdaj je imel še večjo srečo, odnesel je 27.000 din v gotovini. Dne 5. novembra pa je na svojem domu napadel svojega brata Franceta in njegovo ženo, jima prizadel nekaj poškodb in poškodoval tudi hišo. Urbanč se je ves čas skrival, zdaj tu, zdaj tam, imel je več deklet, ki so ga pomagale skrivati, mnogi pa so se ga ball tako, da so mu radi postregli z vsem, samo da jim ni storil kaj hudega. Nekaj večer so pa orožniki Urbanča le zasledili, ko se je vračal iz neke zadnice in so streljali za njim. Ranili so ga v noge, a Urbanč jim je kljub temu ušel. Nekaj dni nato ga je orožniška patrulja aretirala na nekem kozolcu, kjer je ležal z belim nogom.

Zdaj je stal Urbanč spet pred sodniki. Prvi vlom je priznal, drugega vroma pri Kosovanu ni priznal, brata in avajino pa je pretepel zaradi tega, ker je slišal, da sta slabo ravnala z njegovo materjo. Od tistih 14 tisočakov, ki jih je leta 1934 ukradel Kosovanu, je imel še nekaj tisočakov zakopanih v gozdu in temi tisočaki je kupil obleko, evlje in harmoniko.

Sodišče je se spoznalo za krivega vseh naštetih dejanj in ga je obsodilo na novih 6 let robitve, tako da ima skupaj 31 let, ki jih bo moral presedeti. Tako bo prej star 62 let, ko bo prišel iz kaznilnice, če bo toliko časa v hiši držal za zidovi. Obsodba je sprejel Urbanč s silno jezo na sodnike in zagrozil je, da bo spet na zlati svobodi, še preden bo ukavica petkrat zapela.

Smrtna nesreča. — Iz Celja poročajo, da je tamkaj umrl za posledicami nesreče 38 letni posestnik Ivan Zvar iz Vrenske vasi pri Bučah. Hotel je doma podreti kosato lipo, a da bi obaroval sadno drevje pred padajočo lipo, je sklenil odžagati najprej vrh lipo. Spelzal je nanjo in odžagal vrh. Ko se je ta odlomil, so veje potegnile Zvara s sabo in strmoglavil je na tla. Zvar je bil hude poškodbe na glavi, v vratu in je zlomil roko in dojel je pretesno mozganov. Prepeljali so ga nezvestnega v celjsko bolnico, kjer pa je nekaj dni nato umrl.

Mladi tatovi in vlomilci
Zadnja leta so s svojo krizo uvarila precejšnje število tatov v vromilce. Brezposelni se ne časa drže poštenosti in beženja, polagoma pa vsi začno zati po tuji lastnini. Bada po tatovih in vromilcih.

Začudenje pa je nastalo v vsej vromosti, ko je bila te dni odkrita družba drznih vromilcev in tatov, katere člani pa so sami mladenčji fantje, ki spadajo prav prav se v šolsko klop. Izvršili pa so drzno tatvino, da bi jim človek ne prisodil. Ljubljanski policiji je bilo javljeno, da so ponoči neznani vromilci vdrl v mrtvašnico na pokopališču pri Sv. Krištofu in odnesli železno peč, tri cinaste krete in nekaj svečnikov. Bliznjega evangelijskega pokopališča pa so odnesli veliko železno ograjo z neke grobnice. Policija je bila prepričana, da so tatvino izvršili izkušeni stari vromilci, toda dognali so, da so jo izvršili nedoletni tatovi.

Pri nekem trgovcu s staro železino so našli te predmete in tako so vromilce odkrili: so to trije mestni fantiči, stari 10, 14 in 18 let, in trije padajši izpod Rožnika, stari 15, 16 in 19 let. Vse fante so aretirali, vendar bodo morali najmlajše izpustiti zaradi mladostnosti. Vtaknili jih bodo v poboljševalnico, če bodo imeli zanje — prostora.

DVA SAMOMORA

Brezposelni mornariški kapitan se vrgel v Dravo. — Zaradi bede obupal rudarski upokojenec

Pred dyama mesecema približno je prišel v Maribor k svoji sestri 32 letni kapitan trgovske mornarice, Milan Ivanetič, ki je izgubil službo zaradi boleznij. V Mariboru je iskal zaposlitve, vendar pa ni našel nobene službe. Začel je obupavati in v neki gostilni pri St. Petru se je hotel ustreliti, toda blizu so bili ljudje, ki so to preprečili. Ivanetič pa je vendar nato izginil in odtlej se ni več javil. Tega je zdaj že kak mesec.

Pred kratkim pa je v Betnaji našel sin posestnika Pšajta ob Dravi revolver. Prinesel ga je domov in ko je oče pregledoval revolver, se je ta sprožil in krogla je ranila posestnikovo ženo v hrbet. Zdravi se v mariborski bolnišnici. Ko je za to izvedela policija, je zahtevala revolver in ugotovila, da je to Ivanetičev revolver. Domnevali so zato, da se je Ivanetič ob Dravi ustrelil in nato še skočil v Dravo. Kljub iskanju namreč nikjer niso našli njegovega trupla.

Zdaj pa je Drava pri Vurbergu naplavila truplo in po obleki je bilo soditi, da gre za nekega mornarskega oficirja. Truplo so pokopali, obleko in perilo pa so pokazali Ivanetičevi sestri, ki je potrdila, da je to last pogrešane brata. S tem je bilo dokazano, da je Ivanetič pred mesecem izvršil samomor.

Drug samomor se je dogodil med Zagorjem in Trbovljami, kjer se nahaja ob cesti strm prepad. V ta prepad je skočil v samomorilnem namenu 70 letni rudarski upokojenec France Grmovšek, ki je stanoval v neki hiši v Bevkem grabnu blizu tega prepada. Ko je bilvi lastnik te hiše gradil hišo, mu je Grmovšek pomagal in imel je zato zastoj hranovanje v hiši. Ko pa je zdaj hišo kupil drug lastnik, je moral za stanovanje plačati 60 din. Njegova pokojnina pa je znašala 300 dinarjev, s katerimi se je morala preživljati štirčlanska družina. Družina je stradala in zato je Grmovšek obupaval in je že nekajkrat grozil s samomorom, češ, da ne more gledati tega trpljenja. Pred nekaj dnevi je odšel od doma, češ da gre obiskat nekoga na Zeleni travi nad Zagorjem. Neki znanec pa je šel za njim, ker se je bal, da namerava Grmovšek kaj drugega. Ko je Grmovšek videl, da gre nekdo za njim, je skočil s ceste v prepad, imenovan Hudo brezdnjo, in se ubil. Pokopali so ga v Zagorju.

Pet let robije za uboj. — Mariborsko sodišče je 29. januarja obsodilo 29 letnega tovarniškega delavca Ivana Fišingerja iz Zgornje Bistrice na pet let robitve zaradi uboja Ivana Juharta iz iste vasi. Juhart je bil 6. julija lani na naboru v Slovenski Bistrici, odkoder se je kmalu vrnil v domačo vas in po stari navadi nabornikov posedel v Pernatovi gostilni. Tu je bilo še več drugih fantov, med njimi tudi Fišinger. Ta dva — Juhart in Fišinger — sta priredila za šalo nekakšno rokooborbo. Metala sta se in rvala, kdo bo prej položil nasprotnika na tla. Iz te šale je nastala resna borba, in poklicati so morali gasilce, da so oba pretepačja se fanta razdružila. Juhart je odšel nato v drugo gostilno, opazil pa je, da nima klobuka. Vrnil se je v Pernatovo gostilno in videl, da ima njegov klobuk Fišinger. Sovraštvo je planilo spet na dan in na dvorišču sta se sprijela in Juhart je obležal s prebodenim srcem. Fišinger mu ga je bil zasadih naravnost v srce, tako da je Juhart v nekaj hipih izkrmavel in umrl. Fišinger je sicer ves čas trdil, da ni napadel on, ampak Juhart, in da Juharta ni zabol on, ampak nekdo drugi. Sodišče je zaslislalo več prič in spoznalo Fišingerja za krivega in ga obsodilo.

Samomor ali nesreča? V okolici Kranja, blizu Drulovke so dne 28. t. m. zjutraj našli mladega moškega mrtvega na železniški progi. Najbrže ga je povozil brzovlak. Identitete niso mogli takoj ugotoviti, proti večeru pa so orožniki le ugotovili, da gre za 19 letnega delavca Stefana Bohoriča z Gorenje Savce. Ker domači ne poznajo nobenega vzroka, ki bi fanta spravil v obup in samomor, domnevajo, da je zašel pod vlak le po nesreči.

Najdba na pokopališču. — Na ptujskem pokopališču je nekdo odstranjeval stare vence z nekakega groba, pa je našel pod venci nekakšen zavitek, v zavitku pa trupelec nedonošenčka. Stvar je javil grobokopcu, pa na policiji, ki je uvela preiskavo.

Smrtna nesreča. — V Trbovljah pri podjetniku Haučku je bil zaposlen za hlapca 19 let stari France Povše. Ko je stopal ob težko naloženem vozu, mu je na ledu spodrsnilo in padel je ravno pod voz, ki je šel čezenj in mu prizadel tako hude poškodbe, da je Povše obležal nezvesten. Prepeljali so ga v Ljubljano, toda že med prevozom je v vlaku umrl: izkrmavel je zaradi hudih notranjih poškodb. — Naslednji dan se je v Trbovljah ponesrečil v cementarni 25 letni tesar France Lambergar, po rodu iz Dobrunj pri Ljubljani. Ko je stal na visokem odru, se mu je udrl pod nogami in padel je kakih 20 metrov globoko na kup smeti, pokritih z deskami. To je njegov padec nekoliko ublažilo, a vendar je dobil Lambergar zelo hude notranje poškodbe. V ljubljanski bolnišnici se trudi, da bi mu rešili življenje.

Celjan se zastrupil na Sušaku. — Na Sušak je dopotoval 27. januarja neki Celjan Valter Horak in se nastanil v nekem hotelu, kjer so ga naslednje jutro našli nezvestnega. Zaužil je precejšnjo količino strupa, in dasi je bil še živ, ko so ga našli v sobi, in so ga takoj prepeljali v bolnišnico, je bilo vse prepozno: v bolnišnici je umrl.

Sprejeti farmerski zakon pomanjkljiv
Potreba povečanja delavske kupne sile
Washington, D. C. — (FP) — Zdaj, ko je kongres sprejel farmerski zakon federalne kontrole produkcije poljskih pridelkov in trženja, pravijo večaki od načelnika federalnega poljedelskega departamenta dol, da ne bo potegnil farmerjev iz stiske, ker je v nekaterih ozirih pomanjkljiv. Le v slučaju, da farmerji najdejo tržišča za svoje pridelke in cene, ki bodo krile stroške produkcije, jim bo pomagano. To se bo zgodilo, ako bo kongres sprejel osnutek minimalne meze in maksimalnega delovnika, ki je bil valed opozicije s strani kongresnikov iz južnih držav vrnjen delavskemu odseku nižje zbornice, kjer je običal. Poljedelski večaki so edini v tem, da je porast kupne sile delavcev lahko prinese višje cene pridelkov.

Poljedelski tajnik Henry Wallace stalno naglašuje potrebo tesnejših vezi med farmerji in delavci. Vprašanje ni, ali lahko dežela absorbira poljedelske pridelke. O kapaciteti porabe ni govora, problem je le metoda izmenjave. Farmerji prav tako potrebujejo stroje kakor delavci poljske pridelke, a jih ne morejo dobiti v velikih količinah zaradi nizke kupne sile.

Iz tega razloga je zakon minimalne meze in maksimalnega delovnika bistveni del tudi farmerskega programa. Cilj tega zakona je povečanje kupne sile ameriške delavske mase, da bo lahko kupovala poljske pridelke.

Statistična poročila federalnega delavskega departamenta kažejo, da zvišanje delavskih mezd koristi tudi farmerjem. Delavci kupujejo več zelenjave, mleka, jajec in mesa. Živila so glavna stvar in potem pridejo šele obleka in druge potrebščine.

Doktrino o odnosu med delavskim zaslužkom in cenami pridelkov poudarjajo poljedelski tajnik Wallace in uradniki delavskega departamenta. Kadar se delavski dohodki zvišajo, farmerji lažje spravijo svoje pridelke v denar, ker so večje zahteve.

Medzni načrt, ki je bil sprejet v senatu in potem običal v nižji zbornici, bo prišel na dnevni red v marcu ali aprilu. Kongresnica Mary T. Norton, načelnica delavskega odseka nižje zbornice, je rekla, da bo načrt revidiran, toda zaslisanje glede revizije še ni bilo naznanjeno.

Diktator Hitler zahteva vrnitev izgubljenih kolonij
(Nadaljevanje s 1. strani.)
tume, kdaj morajo biti njegovi načrti glede "nacistične" Avstrije izvedeni. Essener National Zeitung, napol uradno glasilo, ki je objavila te datume, je bila konfiscirana.

Seyss-Inquart, ki je kot notranji minister tudi direktor avstrijske policije, je dobil nekaj praktičnih navodil glede pospešitve "nacistične" Avstrije tudi od Heinricha Himmlerja, načelnika nacistične tajne policije. Odslej naprej bodo policijske

Sprejeti farmerski zakon pomanjkljiv

Potreba povečanja delavske kupne sile

Washington, D. C. — (FP) — Zdaj, ko je kongres sprejel farmerski zakon federalne kontrole produkcije poljskih pridelkov in trženja, pravijo večaki od načelnika federalnega poljedelskega departamenta dol, da ne bo potegnil farmerjev iz stiske, ker je v nekaterih ozirih pomanjkljiv. Le v slučaju, da farmerji najdejo tržišča za svoje pridelke in cene, ki bodo krile stroške produkcije, jim bo pomagano. To se bo zgodilo, ako bo kongres sprejel osnutek minimalne meze in maksimalnega delovnika, ki je bil valed opozicije s strani kongresnikov iz južnih držav vrnjen delavskemu odseku nižje zbornice, kjer je običal. Poljedelski večaki so edini v tem, da je porast kupne sile delavcev lahko prinese višje cene pridelkov.

Poljedelski tajnik Henry Wallace stalno naglašuje potrebo tesnejših vezi med farmerji in delavci. Vprašanje ni, ali lahko dežela absorbira poljedelske pridelke. O kapaciteti porabe ni govora, problem je le metoda izmenjave. Farmerji prav tako potrebujejo stroje kakor delavci poljske pridelke, a jih ne morejo dobiti v velikih količinah zaradi nizke kupne sile.

Iz tega razloga je zakon minimalne meze in maksimalnega delovnika bistveni del tudi farmerskega programa. Cilj tega zakona je povečanje kupne sile ameriške delavske mase, da bo lahko kupovala poljske pridelke.

Statistična poročila federalnega delavskega departamenta kažejo, da zvišanje delavskih mezd koristi tudi farmerjem. Delavci kupujejo več zelenjave, mleka, jajec in mesa. Živila so glavna stvar in potem pridejo šele obleka in druge potrebščine.

Doktrino o odnosu med delavskim zaslužkom in cenami pridelkov poudarjajo poljedelski tajnik Wallace in uradniki delavskega departamenta. Kadar se delavski dohodki zvišajo, farmerji lažje spravijo svoje pridelke v denar, ker so večje zahteve.

Medzni načrt, ki je bil sprejet v senatu in potem običal v nižji zbornici, bo prišel na dnevni red v marcu ali aprilu. Kongresnica Mary T. Norton, načelnica delavskega odseka nižje zbornice, je rekla, da bo načrt revidiran, toda zaslisanje glede revizije še ni bilo naznanjeno.

Diktator Hitler zahteva vrnitev izgubljenih kolonij

(Nadaljevanje s 1. strani.)
tume, kdaj morajo biti njegovi načrti glede "nacistične" Avstrije izvedeni. Essener National Zeitung, napol uradno glasilo, ki je objavila te datume, je bila konfiscirana.

Seyss-Inquart, ki je kot notranji minister tudi direktor avstrijske policije, je dobil nekaj praktičnih navodil glede pospešitve "nacistične" Avstrije tudi od Heinricha Himmlerja, načelnika nacistične tajne policije. Odslej naprej bodo policijske

enote obeh držav kooperirale in nemoteno vodile svoje posle v obeh državah. Sklenjen je bil dogovor, ki določa izmenjavo seznamov imen oseb, ki so osumljene širjenja protinacistične propagande. Himler je urgiral ministra, naj vodi gonjo proti židom, ki se lahko prične na podlagi že uveljavljenih policijskih regulacij.

London, 19. febr. — Angleški diplomatje so dobili dokaz, da je Mussolini podprl Hitlerjevo akcijo, da Nemčija dobi popolno kontrolo nad Avstrijo. Ta dokaz je uradna izjava rimske vlade, da je Mussolini zadovoljen z reorganiziranjem avstrijskega kabineta, v katerem so Hitlerjevi pristaši dobili važne pozicije. Poročila, ki prihajajo v London, potrjujejo domnevo, da imata Hitler in Mussolini nov program glede Avstrije, Španije in vrnitve kolonij Nemčiji. Avstrija bo najbrž izstopila iz Lige narodov in se pridružila protikomunističnemu paktu, ki so ga sklenile Nemčija, Italija in Japonska. Govorice se tudi širijo, da bo Češkoslovaška dobila od Hitlerja sličen ultimatum glede reorganiziranja vlade kot ga je Avstrija.

Pariz, 19. febr. — Okrog 30.000 avstrijskih nacistov, ki so pobegnili v druge države po neuspešnem puču l. 1934, v katerem je bil umorjen kancelar Engelbert Dollfuss, se bo vrnilo v Avstrijo. Večina avstrijskih nacistov je pobegnila v Nemčijo. Hitlerjeva vlada jih je poslala v napol militaristična delavska taborišča, kjer so se urili v vojaškem vežbanju in militarističnih formacijah. Ti so povečini mladi moške in bodo, ko se vrnejo v Avstrijo, igrali važno vlogo. Vsi so prežeti z nacistiko filozofijo in tvorili bodo napadalne čete v slučaju nacistične invazije Češkoslovaške.

Francija je alarmirana, ker govoriče o nacistiki invaziji Češkoslovaške nočejo utihniti. Ona mora šteti neodvisnost, obstoj in ekonomsko integralnost te države v interesu lastne obrambe. Zunanji minister Yvon Delbos je že instruiral francoskega poslanika v Berlinu, naj konfira z Ribbentropom, namakim zunanjim ministrom, in zahteva pojasnila, kakšni so nacistiki nameni glede Češkoslovaške.

Velika kitajska zmaga v letalski bitki

(Nadaljevanje s 1. strani.)
se glasi, da so bili Japonci pregnani iz Tenghsiena in Ljanghsienata. Dve kitajski vojaški koloni sta se zapletli v bitko z Japonci na ozemlju pri Taovhsienu, ob glavni cesti, ki vodi iz tega mesta proti Sučovu.

Japonski letalci so napadli z bombami železniške mostove nad Rumeno reko pri Sinsiangju in Weinhveju. Najdaljši železniški most na Kitajskem na severni strani Čengčova je bil delno uničen.

Tokio, 19. febr. — Zunanji urad je včeraj naznanil policijsko preiskavo demonstracij proti glavnim političnim strankam. Predstavniki urada je dejal, da so demonstracije notranjega značaja in da jim ne pripisuje važnega pomena.

Kako daleč se je to gibanje razširilo, nimajo zunanji politični opazovalci nobenega pojma, ker ga vlada prikriva. Nekateri listi, ki so poročali o političnem trenju, so bili zaplenjeni.

Zemljiški špekulantje proti gradnji stanovanj

Austin, Tex. — Med tukajšnjimi zemljiškimi špekulantji in javnostjo je nastal zanimiv boj glede vladne gradnje stanovanj. "Realtorji" pravijo, da ni v tem mestu nobenih "slumov" in nasprotujejo vladnemu stanovanjskemu projektu, ki bo stal pol milijona. Kongresnik Lyndon Johnson, ki se poteguje za gradnjo stanovanj, je odgovoril, da je v mestu 23% slabih stanovanj, presbiterijski pridigar D. E. Grieder pa je organiziral velik javen shod, na katerem so se Austinčanje soglasno izrekli za gradnjo stanovanj.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Cleveland, O. C. S. — Je že bilo v listu z dne 17. t. m. v Domacihi vesteh.

Pogled na množico, ki se je zbrala na trgu Sverdlov v Moskvi ob otvoritvi sovjetskega parlamenta.

Industrijska unija mornarjev

Odbor CIO sklical konferenco

Washington, D. C. — (FP) — Mornarski delavci z zapada, vzhoda in juga bodo reprezentirani na konferenci v San Franciscu, na kateri bodo predloženi načrti glede ustanovitve splošne industrijske unije, ki bo vključevala vse mornarje. Tako unija je cilj vseh progresivnih mornarjev in izgledi kažejo, da bo dosežen na tej konferenci. Tako pravijo uradniki National Maritime unije, ene izmed organizacij mornarskih delavcev, ki bo poslala svoje delavce na konferenco.

Druge unije, ki bodo reprezentirane na konferenci, so Atlantic Coast Boatmen, Marine Cook & Stewards, Marine Firemen, Oilers, Watertenders & Wipers in Federated Fishermen's Council. Samo ena unija — Sailors Union of the Pacific — se še ni odzvala vabilu, naj pošlje delegate na konferenco.

Konferenco je sklical mornarski organizatorični odbor CIO, kateremu načeluje John Brophy, direktor Odbora za industrijsko organizacijo. Merwyn Rathborne, predsednik American Radio Telegraphist Assn., bo zastopal odbor CIO na konferenci.

Med važnimi stvarmi, ki bodo prišle na dnevni red, je nova ustava splošne industrijske unije mornarskih delavcev. Kopije ustave so bile že prej poslane med člane, da so razpravljali o njej in dali instrukcije delegatom, da bodo pripravili na akcijo na konferenci v San Franciscu. Ustava, kakor je sedaj sestavljena, določa ustanovitve splošnega sveta, ki bi ga tvorilo osem članov — štirje reprezentantje mornarjev ob zapadni obali in štirje zastopniki mornarjev na vzhodu. Dalje predvideva ustanovitve posebnih odborov, ki bi zastopali kuharje, kurjače in druge delavce, ki so upošleni na parnikih.

Članstvo v vsaki diviziji in

distriktu bi imelo popolno kontrolo nad upravo organizacije in uradniki. Pri sestavi ustave se je upoštevalo ustave vseh obstoječih mornarskih unij z namenom, da se ji da demokratični značaj in podlago, kar pomeni, da morajo imeti člani odločilno besedo.

Uslužbenec ameriškega poslanstva izgubil v Moskvi

Moskva, 19. febr. — Roman Biske, sovjetski državljani, ki je bil uposlen v uradu ameriškega poslanstva, je misteriozno izginil. Domneva je, da je prišel v pest ruske tajne policije. Biske je odvetnik in je študiral na angleški univerzi Oxford ter bil pred boljševiško revolucijo član angleške odvetniške zveze. V ameriškem poslanstvu je bil uposlen kot legalni svetovalec. Biske je kot sovjetski državljani podvržen sovjetskemu zakonom.

Nacistične organizacije razpuščene v brazilski državi

Porto Alegre, Brazilija, 19. febr. — Nemške nacistične organizacije v brazilski državi Rio Grande de Sul so bile včeraj razpuščene na podlagi odredbe, ki jo je izdal Mauricio Cardoso, načelnik državne policije. Poleg nacistične so udarjene z odredbo vse druge zunanje politične organizacije.

Ziviljenjski tok

(Nadaljevanje s 2. strani.)
skozi steklo. Tako so n. pr. izrezali mrtvi mački neko žlezo ter jo priključili umetnemu srcu. Stanice tega organa so rastle naprej, kakor da so v živem telesu, izločevale so sokove itd. Iz živalskega telesa vzeti organ položi v aparat, ki ne predstavlja samo srca, temveč istočasno tudi ves krvni obtok v steklu. S plinastim pritiskom se sintetična kri preteka po steklenih žilah ter se s pomočjo posebne precejalne naprave, ki deluje kakor ledvica in pljuča, vedno znova čisti.

Po razpravi dr. H. Witterecka.

Oljni magnat Charles E. Arnot (desno), ki je bil poleg več drugih magnatov spoznan za krivega kršenja protitrušnih zakonov na obravnavi v Madisonu, Wis. Poleg njega je odvetnik W. L. Donovan.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opitjem — Poslovni Vladimir Levčič

"Marsikomu je zmrznila!" je mirno in mo-
dro odvrnil seljak.

"Ne zadiraj se vanj," je menil Smurov.

"Nič ne de, saj se ne bo ujezil, dober je. Z
Bogom, Matvej."

"Z Bogom."

"Res si Matvej?"

"Matvej sem. Mar nisi vedel?"

"Nisem vedel; na slepo srečo sem ti rekel
tako."

"Glej, glej. Kaj pa si, nemara da šolar?"

"Šolar."

"Kako, ali te kaj tepo?"

"Tepo ne baš, a tako."

"Ali boli?"

"Tudi tega se ne manjka."

"Da, da, tako je na svetu!" je iz vsega srca
vzdihnil seljak.

"Z Bogom, Matvej."

"Z Bogom. Prijazen deček si, veš."

Dečka sta krenila dalje.

"Dobričina je ta seljak," je rekel Kolja Smu-
rovu. "Rad se pomenim z ljudstvom in zme-
rom sem pripravljen biti pravičen do njega."

"Zakaj si se mu pa zlagal, da nas tepo?" je
vprašal Smurov.

"Z nečim sem ga vendar moral razveseliti."

"Kako misliš?"

"Vidiš, Smurov, nimam rad, da me ljudje
iznova vprašujejo, če niso na prvi mah razu-
meli. So stvari, ki jih vobče ni moči raztolma-
čiti. Po seljakovih mislih šolarje tepo in jih
tudi morajo tepati, češ: kak šolar pa je, če ga
ne tepo? Če bi mu bil mahoma povedal, da pri
nas ne tepo, bi bil vendar ogorčen. Sicer pa, ti
tega ne razumeš. Človek mora vedeti, kako naj
z ljudstvom govori."

"Samo ne spotikaj se obnje, prosim te, dru-
gače bo spet istorija, kakor takrat s tisto
gosjo."

"Ali se mar bojiš?"

"Ne smej se, Kolja, bogme da se bojim. Oče
se bo strašno razjezil. Strogo mi je prepove-
dano hoditi s teboj."

"Ne skrbi, to pot se ne bo nič zgodilo. Zdra-
va, Nataša," je zaklical eni izmed branjev pod
šotorom.

"Kakšna Nataša, Marja sem," je z vreče-
čim glasom odgovorila branjevka, še nikakor
ne stara ženaka.

"Lepo je, če si Marja. Z Bogom."

"Eh ti, nepridiprav, od tal ga ni videti pa bi
si je jezik brusil!"

"Ne utegnem, ne utegnem se meniti s teboj,
drugo nedeljo mi boš povedala," je Kolja za-
mahal z rokami, kakor da je ona tiščala vanj,
ne on vanjo.

"Kaj naj bi ti povedala v nedeljo? Ti si se
nataknil name, ne jaz nate, grdob! Pretepsti
bi te morali, da veš, zabavljevec, ki te vsi po-
zajo, da, tako je!"

Med drugimi branjevami, ki so z Marjo
vstric trgale na svojih stojnicah, se je baš
razlegel smeh, ko je tebi nič meni nič planil iz
pod stebrenika mestnih prodajalen razjarjen

človek, nekakšen trgovski pomočnik, ne tukaj-
šnji, ampak iz drugega kraja, v dolgem si-
njem kaftanu in čepici s senčnikom, še mlad
človek s temnorusimi kodri in dolгим, bledim
kozavim obrazom. Bil je nekam bedašto raz-
burjen in je takoj pričel žugati Kolji s pestjo.

"Poznam te," je razdraženo vikal, "poznam
te!"

Kolja ga je pazno pogledal. Nič prav se ni
mogel spomniti, kdaj bi bil utegnil imeti s tem
človekom kak spopad. Toda on je imel zmerom
toliko preprirov na ulicah, da se vseh niti domi-
sliti ni mogel.

"Poznaš me?" ga je vprašal s porogljivim
glasom.

"Poznam te! Poznam te!" je kakor bedast
trdil meščan.

"Tem bolje zate. Nu, ne utegnem, z Bogom!"

"Kaj se ujeđaš?" je zakričal meščan. "Ze
spet se ujeđaš! Poznam te! Ali bi se rad spet
ujeđal?"

"To zdaj ni tvoja skrb, prijatelj, da se uje-
dam," je rekel Kolja in obstal, še vedno ga
mereč z očmi.

"Kako da ne."

"Tako da ne."

"Čigava pa? Čigava? Nu, čigava?"

"Prijatelj, to je zdaj stvar Trifona Nikitiča,
ne pa tvoja."

"Kakega Trifona Nikitiča?" Mladi človek
se je z bedaškim začudenjem zagledal v Koljo,
ne da bi se prestal togotiti. Kolja ga je važno
premeril z očmi.

"Ali si bil pri vnebohondnji procesiji?" ga je
vprašal zdajci s strogim poudarkom.

"Pri kakšni vnebohondnji procesiji? Zakaj?
Ne, nisem bil." Mladi človek je nekoliko osup-
nil.

"A Sabanjejeva poznaš?" je nadaljeval Kol-
ja še bolj pomembno in strogo.

"Kakšnega Sabanjejeva? Nu, ne poznam
ga."

"Nu, če je tako, pa vrag s teboj!" je zdajci
odrezal Kolja ter ostro zavil na desno in brzo
ubral svojo pot, kakor da mu je s takim beda-
kom, ki niti Sabanjejeva ne pozna, še govoriti
za malo.

"Stoj ti, hej! Kakšnega Sabanjejeva mi-
liš?" se je ovestil deček in razburjenost mu
je mahoma spet udarila v glavo. "Kaj je prav
za prav hotel reči?" se je zdajci obrnil k bra-
njevkam, debelo bulječ po njih.

Zenske so bušile v smeh.
"Prevejan dečko," je izpregovorila ena iz-
med njih.

"Kako, kakšnega Sabanjejeva je mislil?" je
še vedno kakor iz uma ponavljal mladi človek,
mahaje z desno roko.

"Najbrže bo to tisti Sabanjejev, ki je služil
pri Kuzmičevih, tako bo menda," se je mahoma
spomnila neka ženaka.

"Pri Kuzmičevih?" je zategnila druga žen-
ska. "A kak Trifon naj bo to? Tisti je Kuz-
ma, ne pa Trifon; fantič ga je imenoval Trifo-
na Nikitiča, po tem takem ne more biti on."

(Dalje prihajajo.)

Charles Shega, (Nopeming, Minn.):

Dogodki bolnega delavca od leta 1930

Ko sem prvič opazil, da z mo-
jim zdravjem ni vse v redu, je
bilo na pomlad, ko se začne delo
na vrtovih in farmah. Takrat
smo delali v železnih rudnikih le
polovico navadnega delovnega
časa, mezda pa je tudi bila niz-
ka. Vsled tega je vsak gledal, ka-
ko bo preživel svojo družino. Ne-
kateri so začeli snašiti kompa-
nijsko zemljo, drugi pa svoja
stavbišča.

Takrat sem se vozil na delo in
z dela s prijateljem A. K., ki mi
je ponudil, ako hočem, da si lahko
na njegovi farmi posadim nekaj
krompirja in drugo. Saj niti oba
ne bova toliko posadila in obde-
lala kolikor ima na farmi že po-
čiščene zemlje. Seveda se mi je
njegova ponudba dopadla poseb-
no zato, ker sem mislil, da se
bodo razmere še poslabšale, in
nisem se motil. Koncem maja
je prijatelj vprašal, če grem po-
magat orati, ker je dobil konja,
ki bo že prej na mestu kot mid-
va. To je bilo po delu v jami.
Prišli domov, sem rekel ženi,
naj hitro pripravi večerjo, ker
grem na farmo orat. Štiriletni
sinček je hotel na vsak način z
menoj, in ker je bilo vreme le-
po, sem mu ugodil. Ko sva pri-
šla tja, konja še ni bilo na far-
mi, pa smo se razgledali po po-
lju, ki je čakalo, da ga zasadi-
mo in obdelamo.

Cez tisto farmo teče železniš-
ka proga. Sli smo dalje in tam
smo videli nad 200 železniških
pragov, ki so čakali, da jih za-
go. "Glej, koliko drv je tukaj!",
je dejal prijatelj, "jutri pa bodo
spremenjena v pepel." Odvrnil
sem, da tega ne smemo dovoliti,
kajti okrog Hibbinga gre precej
trda za drva, ako človek nima
svojeje vozila. Predlagal sem, ko
pride konj, da drva skupaj zvle-
čemo proč od proge, v nedeljo pa
naprej do ceste. Končno je pri-
šel s konjem, ni pa imel verig.
"Jaz grem orat," je dejal prija-
telj, "ti pa razmeči prago po gr-
movju, le da ne bodo na kupu."
Tako se je zgodilo.

Do mraka sem snosil brez ma-
la vse pragove v grmovje. Bil
sem ves premočen od napornega
dela. Medtem je prišla lokomotiv-
a, ki se je deček zelo ustrašil,
ker je prej še ni videl. Vzel sem
ga v naročje. Prijatelj je pre-
nehal z oranjem in se odpravil
ljal domov. Počutil sem se zelo
utrujenega, bolj kot kdaj prej.
Naslednji dan moram na delo v
jamo, počutim pa se nenavadno
slabo. Teden pozneje sem prišel

kašljati. Mislim, da sem se le
prehladil in sem šel k zdravni-
ku dr. Berklandu ter mu pove-
dal, da se počutim šibkega, da
precej kašljem. Preiskal me je
in rekel, da ne more drugega
pronaesti kot le hud prehlad. Dal
mi je zdravila in naročil, naj se
vrnem čez teden.

Poteklo je par tednov in redno
sem obiskoval zdravnika, poču-
til pa se nisem nič boljše. Spre-
memba je bila le v tem, da sem
prej imel suh kašelj, potem pa
sem se odkaljševal, in to vedno
bolj. Tako sem hodil k zdravni-
ku do decembra 1930. Kakor sem
že prej omenil, smo delali le po-
lovični čas, a še to je bilo zame
preveč. V jami sem še nekako
delal in se silil, ko pa smo opol-
dne šli ven k obedu, sem bil ve-
dno zadnji, ker nisem mogel iti
več ko po tri lestvice hkrati, na-
kar sem moral počivati in se od-
kaljšati. Bilo je 12 lestvic in sem
moral štirikrat počivati, včas pa
tudi petkrat. V jami smo šli po
dvakrat na dan in dvakrat iz nje.
Dol ni bilo težko iti, gor pa pra-
va muka.

Ko sem v decembru obiskal
zdravnika, je dejal, da se mu ta
bolezen zdi nekam sumljiva in da
je najboljša, da grem v kliniko,
da me preiščejo, če je morda tu-
berkuloza. Klinika je v Hibbingu
v mestni hiši. Dal mi je pripo-
ročilo. Ko sem prišel v kliniko,
je čakalo že več ljudi in z njimi
vred sem moral čakati, da je pri-
šla name vrsta. Zdravnik mi je
stavil mnogo vprašanj in jaz
sem odgovarjal. Ugotovil je, da
imam nadoho. Ukazal je, naj se
alečem, da me preišče. Ko me je
dodobra preiskal, je dejal, da im-
mam jameški prah in nadoho. Na-
duha pa se še sedaj ni pojavila,
ko je že sedmo leto, pokazala pa
se je toliko bolj jetika in druge
bolezni. Jetika na obeh pljučih,
v križu majnarski revmatizem,
previsok krvni pritisk, krvaven-
je hemoroidov. Dne 11. januarja
1936 sem bil operiran, na 26. se-
ptembra istega leta spet operi-
ran, to pot na želodčni uljeh, in
potem pa sem imel nosno bole-
zen. Morda so našli še več bole-
zni na meni, pa nečemu povedati.

Leta 1931 sem še vedno hodil
k zdravniku, četudi ni nič poma-
galo. Prvo sredo zjutraj v fe-
bruarju tistega leta, ko sem na-
meaval iti na delo, ker sem de-
lal od 1. do 15. v mesecu, vidim,
da se je pred hišo ustavil avto,
iz njega pa izstopi okrajna bo-
lničarka in voznik, ki gresta v

hišo, mi voščita dobro jutro,
nakar je rekla bolničarka: "Mr.
Shega, vi ste bolni in bili ste že
na kliniki za tuberkulozo." Po-
trdil sem, da sem bil in da sem
bolan, slabo pa je to, ker ne mo-
žejo na meni pronaesti bolezni.
Povedala je, da pride tistega dne
najboljši zdravnik iz Nopeminga
dr. Hedberg, zato naj pustim
siht in naj grem z njima, da me
peljeta k zdravniku in potem
nazaj domov. Preoblekel sem se
in šel.

V mestni hiši na kliniki še ni
bilo dr. Hedberga, pacientov pa
že precejšnje število, tako da
sem prišel na vrsto šele opol-
dne. On me izprašuje in jaz mu
odgovarjam, nakar me preišče.
Ali so pregledali izpljunke, ali
so dobili v njih bacile? Da, so,
dobili pa niso nič. Dr. Hedberg
je rekel, da nimam jetike, le
prah iz jame, potrebujem pa le
svežega zraka. V jami ne morem
pustiti dela, ker je depresija in
ni mogoče dela dobiti, doma pa
imam družino s šestimi otroki,
ki hočejo jesti. Če bi bil sam,
bi bila lahka stvar. Zdravnik ni
nič odgovoril. Obkel sem se in
nisem vedel kaj bi naredil. Iz-
gubil sem en dan zaslužka, pa
sem se domislil, da bi stopil k
dr. Berklandu. Bilo je blizu ene
popoldne. Grem. Bil je v bolni-
nici. Ko me zagleda, pride k me-
ni in pravi, naj grem v kliniko.
Saj sem baškar od tam prišel.
Razložim mu vse, kar je povedal

dr. Hedberg. Odvrnil je, da mi
drugega ne ve svetovati, kot da
vzame z X-žarki sliko, kar pa
stane \$10. Ti žarki bodo poka-
zali kaj in kako. Privoli sem v-
plačilo za sliko, da se ugotovi
moja bolezen.

Skoro dve ure sem čakal, pre-
dno so sliko X-žarkov izgotovili
in pregledali. Bil sem v isti so-
bi. Dr. Berkland je dejal, da še
nimam jetike, lahko jo pa dobim.
Zato potrebujem obilo svežega
zraka in počitka, nobenega dela
pa obilo dobre hrane. Vprašal
sem za zdravila, pa je rekel, da
jih ne potrebujem, potrebujem
za zraka in počitka. Doma so
me obiskovali prijatelji, ki so ho-
teli vedeti kaj in kako. Povedal
sem jim vsem, tudi to, da sem
šel nazadnje k dr. Berklandu, ki
je vzel sliko z X-žarki in kaj je
potem rekel. Večina prijateljev
je bila mnenja, naj ne verjamem
kompanjskemu zdravniku, am-
pak onemu, ki je prišel iz Nope-
minga, ki ima več izkušnje s ta-
kimi pacienti. Odločil sem se le
za mestnega zdravnika dr. Bu-
charta. Dejal je, da znakov je-
tike ne more na meni dobiti, sem
pa le poln jameškega prahu.

Leta 1932 sem pustil zdravnika
le, kdor je z njimi imel posla,
pač ve, kako gre denar. Počutim
se vedno slabše. Iz jame grem
vselej zadnji, da nisem drugim
v napotje, saj pa ne zdelam več
ko eno ali dve lestvici, lovim sa-
po in se odkaljšujem. Med ru-
darji se širi govorica, da dru-
ba v juniju zapre jamo, kar se
je uresničilo, na delu pustijo le
toliko delavcev, da do prvega ju-
lja skonejšo započeto delo, na-
kar bodo pustili, da voda zalije
jamo. Med onimi, ki so ostali,
sem bil tudi jaz. Delali smo še
okrog 14 dni, potem pa smo šli
tudi mi na počitnice. Od pomla-
di je to že četrta jama v okolici,
ki je ustavila delo in vsaka iz
bila last druge družbe. Nobena
jama ni več obratovala. Vesel
sem bil, da sem bil odpuščen od
dela, da se bom vsaj nekoliko
oddahnil vsled napora in bole-
ni. Najhujše me je zadelo, ker
so nekateri rekli, da sploh bo-
lan nisem, saj boljše izgledam
kot oni.

K meni pride moj sodelavec
in mi pove, da je kupil 40 akrov
zemlje, pravzaprav grmovje, a-
ko mu grem pomagat pri čiščen-
ju, nabralo pa se bo tudi nekaj
drv, ki jih lahko vzamem. Delo
se prične naslednji dan in delam
bomo trije, spali pa bomo v nje-
govem zaprtem troku. Stirinasti
dni pozneje sem dejal, da bi bi-
lo dobro, da gremo domov pogre-
dat, ker je le devet milj daljše.
Tretji pomagač je dejal, da
gremo v soboto in bomo čez ne-
deljo doma, spotoma pa se usta-
vimo v Keewatinu in tam vpra-
šamo za delo, kamor je bil pre-
stavljen predelalec iz prejšnje
jame. Sli smo, se ustavili pri
predelavcu v Keewatinu in me-
ni je dal delo, da pričnem nasle-
dnji ponedeljek. Tudi tovariša sta
dobila delo, ampak za drugo po-
lovico meseca, jaz pa za prvo.
Od tam je šest milj do naših
domov. Žena je povedala, če bi
bil doma, bi tudi jaz delo dobil,
kakor drugi in vozil se bi z nj-
mi, ker imajo avto. Pojasnil sem,
da delo že imam in bilo je še
dobro.

(Dalje prihajajo.)

Primeri Župančičevega prevajanja

V spominskem članku ob 60 letnici
pesnika Otona Župančiča smo omeni-
li njegovo veliko delo v prevajanju iz
svetovne klasične literature. Mislim
smo pri tem predvsem na prevode
verzovnih tekstov, na prevode verzov.
Pripomniti moramo takoj, da je Žu-
pančič prevajal predvsem drame v ver-
zih in nekaj daljših epičnih pesnitev,
malo pa je prevedel zaključenih lirič-
nih pesmi. Njegov pesniški dar se
najbrže neče dati utesniti v natanko
določene mere pesmi, njegov stvarjal-
ni duh hoče imeti več svobode, hoče
sam soustvarjati pri prevajanju. To
pa je mogoče v prevajanju dram in
epike, v prevajanju dramatičnih sta-
ri, kjer misliš na oder, na uprizoritev
in glasno govorjeno besedo. Tu moraš
tupo pesnitev ne samo prevesti, am-
pak jo moras ponasiti, dati ji moraš
domači zvok in domačo barvo.

V tem prevajanju pesniških dram
za slovenski oder je Župančič nepre-
kosljiv mojster, tu je očito, da je sle-
hernio prevajano delo sprejel vase, ga
popolnoma prekrasil in kakor na novo
napisal v slovensčini.

Viški njegovega prevajanja dra-
matskih verzov so pač "Cyrano de
Bergerac", "Tartuffe" in "Slehernik".
Obljubili smo, da bomo navedli nekaj
odlomkov v ilustracijo in dokaz upra-
vičnosti stave, ki jo uživa Župančič
kot prevajalec.

"Cyrano de Bergerac" (izgovori Si-
ranó de Beržerák) je heroična kome-
dija v petih dejanjih, napisal jo je
francoski klasik Edmond Rostand. Teh
pet dejanj nam kaže pet poglavič iz
življenja pesnika in vojaka Cyrana pl.
Bergeraca, ki je živel v prvi polovici
17. stoletja. Bil je duhovit pesnik, iz-
boren sabljač, vojak od nog do glave,
pogumen in zbadljiv — a nearečen za-

ljubljenec. Kakor je bil duhovit in
plemenit, kakor je znal v svoje verze
vliivati najlepša čustva, tako ga je te-
lesno kazil — izredno velik nos. (To
moramo pripomniti, da boste razume-
li naslednji odlomek, ki ga bomo citi-
rali iz Župančičevega prevoda.) O de-
janjih in nesrečni ljubezni teza Cy-
ranoja je napisal Rostand komedijo,
ki jo štejejo Francozi med najbolj du-
hovite svoje odrske stvari. Hkrati pa
je pisana v izrednem pesniškem jezi-
ku.

Prvo dejanje kaže Cyranoja v maj-
nem gledališču, kjer prepreči pred-
stavo, ker hoče nastopiti med igralci
spet nekdo, ki mu je Cyrano kratko
malo prepovedal, da bi se še kdaj po-
kazal na odru, češ da je bedak, ki sploh
ne zna verzov govoriti. No, v gledali-
šču nastane prepri in Cyrano poziva
vse na dvobo. Tedaj mu nekdo spet
očiita njegov veliki nos, kar Cyrano
razdraži. Potem se oglasi še neki Val-
vert, češ da bo Cyrano povedal v ob-
raz, kar mu gre. Valvert stopi k Cy-
ranu, gleda v njegov nos in pravi:

Vi... vi imate... nos... nos...
jako velik.

CYRANO (resno): Jako.

VALVERT (se smeje): Ha!

CYRANO: To je vse?

VALVERT: No!...

In zdaj začne Cyrano svoj veliki
govor o svojem nosu, monolog, ki ni-
ma primere.
CYRANO: To je jako malo!
Moj Bog, kaj vse bi tu se reči dalo!
Postavim — ton lahko se variira —
Zbadljivo: "Jaz, gospod, da takšen
nos imam,
tako si amputirati ga dam!"
Prijazno: "Saj pri pitju te ovira —
samo čeber je zarj pripravna mera!"
Opiano: "To je rob, je kleč, je rt —
kaj pravim rt — to polotok je cel!"
Zvedavo: "Prosim, kakšna je to cev?
Morda imate tintnik v njej zaprt?"
Uljudo: "Ste-li tak prijatelj pticam,
da v skrbi ste očetovski ta drog
omislili za gredo njih nočicam?"

Vsiljivo: "Kadar dim skoz ta-le rog
pri kaj puhate v nebo sukljaje,
ne misli sosed vaš, da so se vnele
saje?"

Svareče: "O, na glavo si pazite,
da od prevese te vam ne omahne!"
Sočutno: "Strešico si naredite,
da v soncu vam ta bujni cvet, ne
usahne!"

Učeno: "Aristofanova zver
Hippokampalephantokamelos,
sicer žival nebeha več nikjer,
lahko imela je tak silen nos!"
Galantno: "Da so v modi take
kljuke?"

Kot nalašč obešalo za klobuke!"
Zanosno: "Naj divja najhujša burja,
v zavetju tem ni čutili neurja!"

Dramatsko: "Brezdno poleg-brezdna
zeha!"

Občuduje: "Za krčmo — kak vahal!"

Lirsko: "Ste Triton, ki na školjko
piska?"

Naivno: "Stavba ta pač vredna bo
obseka?"

Spoštljivo: "Tega nima vsak baron,
da bi si zidal tak prostran balkon."
Po kmetsko: "To — pa nos? Ta res
ni slaba:

orjaška kumara, ne! — koleraba!"
Vojaško: "Meri na kavalirijo!"
Trgovsko: "Ga daste na loterijo?"
Kdor ga dobi, glavni dobiček spravi!"
Nazadnje kakor Piramus jokavi:
"Izdajnik! Gospodarju pači lica,
zato ga je obila rudečica!" —
Vse to bi bil lahko mi ti zasolil,
da več imaš omike in soli:
toda soli je v tebi, klavernik,
komaj za lek; omike si prismočil
si pa le črke tri, in te so: bik!
A tudi, če bi bil zares šegav,
da bi mi tukaj, v tem odličnem krogu
z burkami pestrimi postreči znal:
pri prve besede prvem zlogu
jaz tvoj dovtip bi v kozji rog ugal:
jaz sam iz sebe se lahko norčujem,
a drugemu den žal ne dovoljujem.
DE GUICHE (hoče odvesti Valverta,
ki je vee okamenel):
Daj, pusti ga!

VALVERT: Ta da me bo izžival?

Oguljenec ta — da je plemenit?

Brez rokavic, trakov in brez našivov?

CYRANO: Jaz hranim v notranjosti
svoj nakit.

Kot gizdalini nisem nafrfuljen,
čimbolj preprost, tembolj sem
negovan;

da nosim v sebi madež neopran,
da zademala mi je budna vest,
s časno razcapano, pobit, prihuljen
nikdar ne šel bi med možake sest.

Zato z očesom neodvisnim bliskam,
naravnost, brez bojazni gledam
v svet;

pts in pasu s korsetom si ne stiskam,
a duh mi je vzravan in ves napet;
in s čini ves ovesen kakor s traki
namestu brk dovtip svoj sučen togo,

in če me zaneso med vas koraki,
z resnieo ženketam kakor z ostrogo.

Tu vidimo najbolje, kako verzi teko,
kako lahkotna je duhovitost in kako
se slog zresni, ko začne govoriti Cy-
rano o nakitu, ki ga hrani v svoji no-
tranjosti in ga ne nosi vsem zijaalom
na pregled. Ko ga v drugem dejanju
vabi grof Guiche, naj stopi v službo k
njegovemu stricu, češ da je v modi
"hišni poet", in pripomi, da mu bo ta
stric še kakšen verz popravil, če se
vname, tedaj se Cyranoju-pesniku
stenni čelo in zavrne:

"To ni mogoče; meni kri zastaja
ob misli, da le črka kje izpade.

GUICHE: Sicer pa, če mu kakšen stih
ugaja,
ga dobro nagradi.

CYRANO: Ni je nagrade
enake tej, kot je v priznanju mojem,
ko vstvarjam pesmi in jih sebi
pojem!"

Prijatelji mu govorijo, da je storil na-
pačno, ko je odbil to srečo, pokrovitel-
stvo visokega gospoda, Cyrano pa jim
z dolgim govorom razloži, da mu ni za
tako slavo, da bi bil "norcepas, da zv-
bim z burkami kot val pavilne mini-
stru vzvišen smeček na obraz" in da bi
se držal čenskih kril "in v majhnem

krogu vzrastel v velika!" Zahvalju-
je se za vse to.